

ȘANTIERE ARHEOLOGICE VRÂNCENE

Aurora Apostu

Inepuizabilă în vestigii ale trecutului istoric îndepărtat și foarte îndepărtat, sursă continuă de bogăție a unei civilizații vechi, zona de la Curbura Carpaților (corespunzătoare județului Vrancea) oferă în permanență un număr important din aceste valori nescrise și scrise, sub toate formele și tipurile.

Abundența și diversitatea acestor descoperiri efectuate s-au concretizat, începând încă din anul 1926, prin descoperirile efectuate de către Vasile Pârvan, în localitatea **Bontești** (comuna Cârligele) – stațiune certă – unde s-a organizat pentru prima dată un șantier arheologic, descoperindu-se mai multe niveluri de locuire din **neolitic și bronz**. Cercetările au fost continuate de către Grigore Anițescu, în același an, în localitatea **Vârteșcoiu**, unde s-a descoperit pentru prima dată **cultura carpică**.

De fapt, o primă descoperire arheologică în județul Vrancea este menționată în anul 1838, în localitatea **Șișcani** (lângă Adjud), un mormânt din **perioada de tranziție de la neolitic la epoca bronzului**.

O altă descoperire s-a făcut la **Domnești** (comuna Pufești) unde s-a identificat un vas - figurină antropomorf de dimensiuni mari, prezentat de Emil Cotin, în anul 1933, în revista locală „Milcovia” Cercetările au fost reluate în anul 1970.

S-au efectuat apoi, după o întrerupere de mai mulți ani, cercetări de **suprafață**, periegeze, descoperiri întâmplătoare sau în urma semnării unor profesori din localitate, sau unele sondaje de salvare, de dimensiuni mari, cât, mai

ales, săpături de teren. Cercetări mult mai amănunțite s-au întreprins începând cu anul 1955 și până în prezent – ducând la descoperirea celor mai importante obiecte din toate categoriile lor de proveniență, putându-se stabili astfel, cu exactitate, perioada din epoca respectivă sau permanența conviețuirii unor populații sau popoare.

Cercetările s-au organizat în general anual, în ample campanii de săpături de către Muzeul Vrancei în colaborare, inițial, cu Institutele de Arheologie din Iași și București sau cu alte muzee din țară. Ulterior, prin surse proprii s-au desfășurat cercetări, ce se continuă și astăzi, de către specialiștii Muzeului Vrancei.

În ceea ce privește cercetarea de teren pentru **paleoliticul superior (Gravettian)** – datat la aproximativ 35.000 - 24.000 ani, mai semnificative sunt descoperirile de la **Bârsești** (1955), **Vitânești** (1924 și 1997), **Colacu** (1924), **Fitionești** etc. cu obiecte din piatră și silex, prelucrate sau cioplite, unelte și vârfuri de săgeți din os și corn de animal etc.

Pentru **neoliticul timpuriu**, reprezentative prin materialul arheologic rezultat sunt descoperirile de la **Bonești** (1956 - 1957), **Cândești** (1960 - 1969), **Voetin** (1981 - 1982), **Coroteni** etc. – (**Cultura Cris**) – localități unde întâlnim ceramica cu decorul incizat cu motivul „spic de grâu”; pentru **neoliticul mijlociu (Cultura Boian)** descoperirile de la **Coroteni** (comuna Slobozia Bradului) 1977, **Cândești** (comuna Dumbrăveni) 1968 etc., unde s-a pus în evidență o fază nouă în literatura de specialitate – **faza Coroteni**, cercetări efectuate în locuințele din așezare; iar pentru **neoliticul târziu**, identificat la început prin aspectul cultural Stricani-Aldeni (Aldeni II), din care a luat ființă Cultura Cucuteni, s-au identificat așezările de la **Bonești**, **Mănăstioara** (1965 - 1968) și **Palanca - Urechești** (1978 - 1980). Predomină din descoperirile efectuate vasele mari (de provizii) - chiupuri, rășnițele, uneltele din piatră și os etc.

Bine studiată și cercetată, cu ocazia unor colaborări între anii 1982 și 1984 cu Institutul de Arheologie din București, a fost necropola tumulară de la **Bolotești**, pentru **perioada de tranziție spre epoca bronzului**, rezultate care din punct de vedere științific, ne-au dat numeroase date (pe mormintele cercetate)

privind populațiile venite din stepele nord-pontice, care, pe fondul de dezvoltare cultural local, au creat sinteza bronzului tracic de mai târziu.

Cercetările privind **epoca bronzului** au dus la descoperirea a peste 120 de așezări și necropole (pe tot cuprinsul teritoriului), începând cu **bronzul timpuriu** (Cultura Glina III – Sneekenberg), **Cultura Monteoru** ce aparține **bronzului mijlociu** și **Cultura Nouă**, pentru **bronzul târziu**.

Cele mai reprezentative șantiere au fost organizate în stațiunile arheologice complexe de la **Cândești** – necropolă (1968, 1970), **Coroteni** (1977) – MI_{C4} , ca și în localitățile de la **Terchești** (1964 - 1966) – MI_{C3} , **Vârteșcoiu** (1986, 1989 - 2000) – pentru etapele MI_{C4} , MI_{C3} , MI_{C2} , IIA și IIB – ale **Culturii Monteoru**.

În cele peste 700 de morminte cercetate din așezarea și necropola de la **Cândești** au fost descoperite un număr impresionant de obiecte de podoabă, vase etc.

Formele de manifestare rezultate, atât de ordin material, cultural și social cât și spiritual s-au concretizat în peste 10.000 de obiecte și piese din toate fazele **Culturii Monteoru**, în special, începând de la aceste obiecte de podoabă deosebite (inelele de buclă din aur) până la vasele ceramice de toate formele și tipurile.

Formele specifice sunt picsidele cu capac sau fără, cești și căni cu tortițe supraînălțate, castroane, strecurători, boluri, borcane, vase de ofrandă, provizii, askosuri etc., ornamentate cu incizii dispuse în cercuri concentrice, linii în relief, împunsături în șir etc., unele piese de cult (măsuțe), car votiv, rython, dar, în general, obiecte de uz casnic și podoabă și de vânătoare.

Prima vârstă a fierului (Hallstatt), descoperită în cercetările sistematice de la **Cândești**, **Coroteni**, **Odobești** (1980), **Pădureni** (1956 - 1957) cât și **Bârsești** (1955) pentru sfârșitul epocii hallstattiene, este relevantă pentru marele complex cultural – **Ferigele** (sec. VI - V î.e.n.). Specifice sunt pumnalele găsite în inventarul mormintelor de tipul akinakes, topoarele din fier, vârfurile de săgeți, aplice în formă de cruce și fibule din bronz.

A doua epocă a fierului (Latène), identificată în cetățile de la **Cândești, Mănăstioara - Fitionești** (1965 - 1968) și **Palanca - Urechești** (1978 - 1980) cu vestigii ale civilizației geto-dacice (sec.II î.e.n. - II e.n.), se evidențiază prin piesa deosebită descoperită – o fibulă din argint cu motiv zoomorf, reprezentând un cap de lup – alături de amuletele, colierele, **tezăurile monetare** descoperite. De remarcat, sunt **tezăurile grecești și romane de la Mărășești, Dumbrăveni, Voloșcani, Răcoasa și Clipicești**.

Cultura Carpică (cultura materială a daco-carpilor) – sec.II - III e.n., descoperită în șantierele de la **Vârteșcoiu, Pădureni, Cândești** cât și **Țifești** (1959) etc., cu influențe romane și sarmatice, contribuie, în mod deosebit, la cunoașterea vieții materiale și spirituale a acestora, pe fondul cărora se dezvoltă **Cultura Sântana de Mureș** (sec.IV e.n.) pentru perioada de început a migrației popoarelor. Au fost cercetate parțial 3 necropole și o așezare de tip Sântana: necropolele de la **Mărtinești**, comuna Tătăranu (1972 - 1974), **Iugani** (comuna Boghești) 1974 - 1975 și **Coroteni**, cât și așezarea de la **Oreavu** (comuna Gugești) – 1975.

Cultura Ipotesti-Cândești (sec.VI - VII e.n.), cu așezările de la **Lespezi-Homocea** (1975 - 1976), **Oreavu, Adjudu Vechi** (1974 - 1979), au dat importante date cu privire la tipurile de locuințe, ocupațiile, meșteșugurile, relațiile de schimb, ritualurile de înmormântare și au dus la **descoperirea unor tezaure monetare bizantine** din sec.VI - VII e.n., ca cele de la **Panciu** (1979), **Odobești, Focșani, Cotești, Suraia** etc.

Cultura Dridu (sec.VIII - XI e.n.) – perioada de început de ev mediu – a fost cercetată în stațiunile arheologice de la **Dumbrăveni, Mărtinești, Câmpineanca** (1973 - 1974), **Budești** (1978 - 1980) etc., cât și în cele 4 depozite de unelte meșteșugărești și agricole, arme de luptă de la **Dragosloveni** (1967 - 1968), **Câmpineanca, Cândești** (1978 - 1980) și **Răcoasa**, cercetate și studiate de către regretatul Anton Paragină. Acesta organizează și șantierul arheologic de la **Bătinești** pe care l-a condus în perioada anilor 1981-1989.

Continuă în prezent, cercetările de la **Mera, Odobești, Cotești și Bordești**; pentru **Mera** cercetările organizate s-au desfășurat între anii 1998 -

1999, pentru **Odobesti** între 1997 - 1998, **Cotești** 1998-1999, iar **Bordești** din anul 1997 - 2000. Cercetările arheologice efectuate, atât de salvare cât și de necesitate sunt întreprinse, de asemenea, prin șantiere organizate atât în interiorul monumentelor bisericesti cât și la zidurile de incintă ale acestora.

Completarea cercetărilor asupra zonelor studiate cât și în noi puncte de interes arheologic local și național, semnalate deja în lucrările de specialitate ca repere noi pentru anumite perioade din istorie (**perioada feudalismului timpuriu** – sec. XI - XII e.n.), vor putea îmbunătăți patrimoniul vrâncian arheologic cu noi obiecte și piese de factură deosebită, specifice zonei, și vor oferi informații mult mai exacte asupra unor probleme rămase încă neelucidate (ex. **Episcopatul Cumanilor, Târgul Putnei, Crăciuna** etc.). În studiu se mai află în prezent, pentru **perioada epocii bronzului**, șantierul arheologic de **Vârteșcoiu**; pentru **feudalism**, punctul de interes, necercetat încă de la **Florești** (lângă **Focșani**), iar deschise sunt șantierele de la **Cotești, Mera și Bordești**. În atenția muzeografilor se vor afla și cercetările de pe **Valea Putnei**, în stânga șoselei **Focșani - Bolotești - Vitănești - Colacu** etc.